

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут права та психології
Кафедра теорії, історії та філософії права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор НАВС

полковник поліції

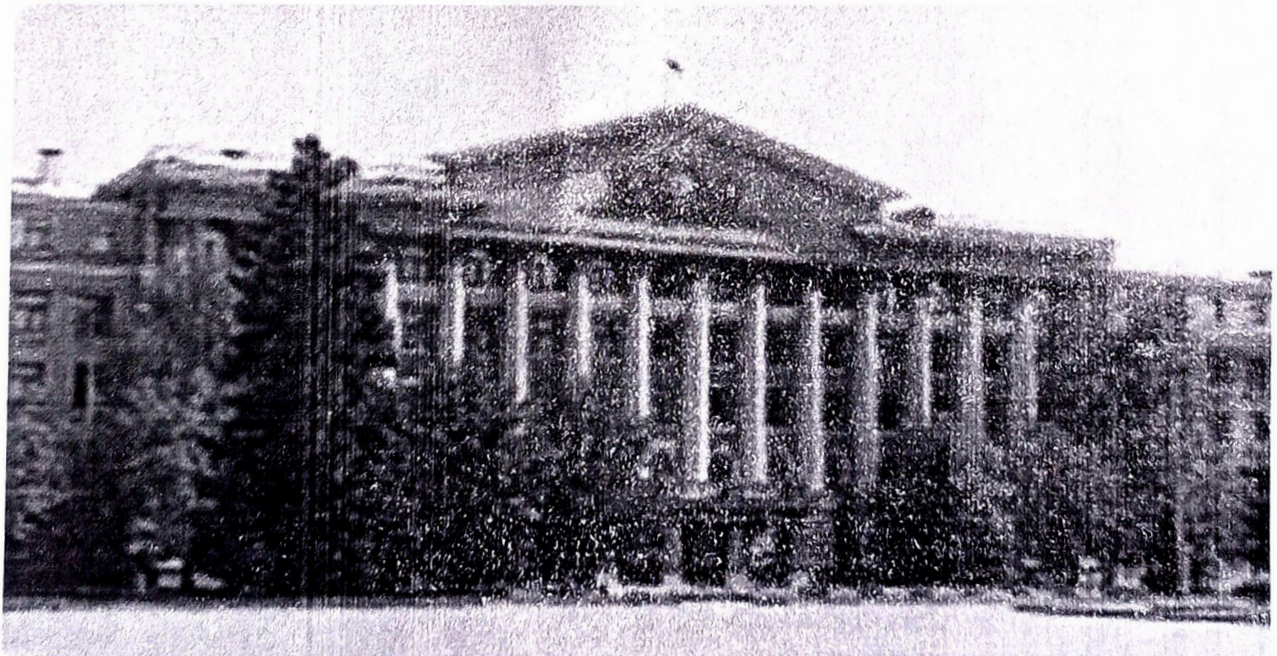
Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Статус дисципліни
Рівень вищої освіти
Ступінь вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Форми здобуття вищої освіти
Мова навчання
Форма підсумкового контролю

обов'язкова
перший (бакалаврський)
бакалавр
К «Безпека та оборона»
К9 «Правоохоронна діяльність»
Правоохоронна діяльність
денна та заочна
українська
залік

Київ – 2025

Розробники:

Максим ПЕНДЮРА – завідувач кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

Вікторія ПИЛИПЕНКО – доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент;

Ольга НАЗАРЕНКО – старший викладач кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
протокол від 4 липня 2025 року № 15

Завідувач кафедри

Максим ПЕНДЮРА

Схвалено науково-методичною радою НАВС
протокол від 24.07.2025 року № 7

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібно підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __. 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __. 202_ № __

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом навчальної дисципліни «Філософія сталого розвитку» є правові, філософські, етичні та інституційні засади сталого розвитку територіальних громад і суспільства в цілому, механізми їх реалізації через національне та міжнародне право, а також роль правоохоронця у забезпеченні верховенства права, прав людини, добросовісного врядування та сталого розвитку в умовах сучасних викликів (збройний конфлікт, децентралізація, глобалізація, дискримінація, екологічні загрози).

Мета й завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія сталого розвитку» є: формування у майбутніх правоохоронців системного розуміння концепції сталого розвитку як обов'язкової складової сучасної правової держави та демократичного суспільства; розвиток критичного, аналітичного та етично орієнтованого мислення, здатності застосовувати філософські та правові підходи до вирішення комплексних суспільних проблем; формування компетентності усвідомлювати та реалізовувати цінності громадянського демократичного суспільства, необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; виховання готовності до добросовісної, недискримінаційної та гендерно-чутливої професійної діяльності, протидії корупції та зловживанням владою; розвиток навичок самостійного пошуку, критичного аналізу та застосування новітньої правової інформації для професійного зростання протягом життя.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія сталого розвитку» є: оволодіти понятійним апаратом філософії сталого розвитку, ключовими правовими доктринами та принципами функціонування національної правової системи в контексті Цілей сталого розвитку ООН; розуміти історичний, соціальний, економічний та культурний контексти виникнення та розвитку концепції сталого розвитку, а також сучасні виклики для України (воєнний стан, постконфліктне відновлення, децентралізація); вміти аналізувати взаємозв'язок принципів справедливості, свободи, відповідальності, автономії, субсидіарності та недискримінації в правовому регулюванні сталого розвитку; засвоїти роль конституційного права, міжнародних договорів, практики ЄСПЛ, МКС та національного законодавства у забезпеченні балансу економічного розвитку, екологічної безпеки, соціальної справедливості, гендерної рівності та інклюзії; розвивати здатність виокремлювати юридично значущі факти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати обґрунтовані правові висновки й рекомендації щодо проблем сталого розвитку громад; оволодіти навичками критичного аналізу правових документів, судової практики (ЄСПЛ, національні суди) та міжнародних стандартів у контексті децентралізації, інформаційної безпеки, інклюзії та постконфліктного відновлення; розуміти етичні засади професійної діяльності правоохоронця в умовах конфлікту інтересів, дискримінації, корупційних ризиків та воєнного стану.

Пререквізити: вступ до спеціальності, теорія і історія держави та права, філософія, логіка, конституційне право України, основи економіки, інформаційні

технології та системи, цивільне право та процес, забезпечення прав людини в правоохоронній діяльності, професійна комунікація.

Постреквізити: практика застосування стандартів Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми

За результатами опанування навчальної дисципліни «Філософія сталого розвитку» здобувачі набувають інтегральну, загальні та фахові компетентності.

Інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

~ здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
~ усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем (ЗК 6);
~ здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 8);
~ здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 10);

~ здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 11);

~ здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (ЗК 12).

Спеціальні компетентності:

~ здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ (СК3);

~ здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел (СК4);

~ здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК5);

~ здатність надавати правоохоронні послуги (СК9);

~ здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави (СК19).

Результати навчання:

~ розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності (РН1);

~ розуміти та професійно застосовувати понятійний апарат права та правоохоронної діяльності (РН3);

~ знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності (РН6);

~ знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи (РН11);

здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності (PH14).

Знання, уміння, навички

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

основні поняття та категорії філософії сталого розвитку, їх правовий зміст і місце в системі сучасних правових доктрин;

історичні, соціальні, економічні та культурні передумови формування концепції сталого розвитку та її вплив на національну безпеку й правоохоронну діяльність;

зміст 17 Цілей сталого розвитку ООН, їх правове підґрунтя та механізми імплементації в Україні;

конституційні принципи сталого розвитку, права на безпечне довкілля, рівність, недискримінацію та гендерну рівність, їх практичне застосування в правоохоронній сфері;

міжнародні та національні стандарти (Декларація Ріо, Порядок денний до 2030, Паризька угода, CEDAW, ЄКПЛ, Женевські конвенції, практика ЄСПЛ і МКС) у контексті сталого розвитку та протидії загрозам;

етичні принципи та норми доброчесності професійної діяльності правоохоронця в умовах конфлікту інтересів, дискримінації, корупційних ризиків та воєнного стану;

правові механізми децентралізації, місцевого самоврядування, постконфліктного відновлення, захисту прав ВПО та інформаційної безпеки в діяльності правоохоронних органів;

роль правоохоронних органів у забезпеченні сталого розвитку громад, протидії екологічним злочинам, корупції, дезінформації та дискримінації.

вміти:

застосовувати понятійний апарат філософії сталого розвитку для аналізу простих правових ситуацій і завдань у сфері права та правоохоронної діяльності;

виокремлювати юридично значущі факти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та формулювати базові правові висновки щодо проблем сталого розвитку (екологічні порушення, дискримінація, корупція, права ВПО);

самостійно шукати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з доступних джерел (закони, міжнародні договори, рішення ЄСПЛ, національні стратегії) для виконання навчальних і практичних завдань;

застосовувати принципи гендерної рівності, соціальної інклюзії та недискримінації при оцінці правових ситуацій і в майбутній професійній взаємодії;

оцінювати етичні аспекти професійних ситуацій, пов'язаних зі сталим розвитком, та дотримуватися принципів доброчесності й антикорупції;

використовувати знання про децентралізацію, місцеве самоврядування та інформаційну безпеку для аналізу типових ситуацій у громаді;

готувати прості правові висновки та рекомендації щодо захисту прав людини, екологічної безпеки та сталого розвитку в умовах громади чи правоохоронної практики.

Мати навички:

критичного мислення та базового системного аналізу правових явищ, пов'язаних зі сталим розвитком;

самостійного пошуку та критичної оцінки правової інформації для професійного зростання й самоосвіти;

формулювання простих гіпотез, виокремлення юридично значущих фактів і побудови аргументованої позиції в навчальних кейсах;

прийняття обґрунтованих рішень в умовах типових ситуацій, пов'язаних з правами людини, екологією та громадським самоврядуванням;

дотримання принципів доброчесності, неприпустимості корупції та етичної поведінки в навчальних і майбутніх професійних ситуаціях;

базової взаємодії з громадами, органами місцевого самоврядування та суб'єктами сектору безпеки в контексті сталого розвитку;

усвідомлення власної ролі в забезпеченні сталого розвитку суспільства та верховенства права як майбутнього правоохоронця.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
	ксф	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	рік підготовки	
	3	3,4
	Семестр	
	6	6,7
Загальна кількість годин – 90	Лекції	
	10	8
	Семінарські	
	38	6
	Практичні	
	-	-
	Самостійна робота	
	42	76
	Вид контролю	
залік	залік	

3. Тематичний план
3.1. Тематичний план
(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за денною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Філософія сталого розвитку: зміст, правова природа та сучасні виклики.	12	6	2	4		6
2	Цілі сталого розвитку ООН та механізми їх імплементації в Україні.	10	4		4		6
3	Баланс економічного розвитку, екологічної безпеки та соціальної справедливості.	9	4		4		5
4	Децентралізація та місцеве самоврядування як правові інструменти розвитку громад.	11	6	2	4		5
5	Освіта, культура, наука та інформаційна безпека у правовій системі сталого розвитку.	11	6	2	4		5
6	Соціальна інклюзія, гендерна рівність і професійна етика юриста.	13	8	2	6		5
7	Вплив збройних конфліктів на реалізацію ЦСР та правові стратегії відновлення.	11	6		6		5
8	Глобалізація, міжнародне партнерство та роль України у світовій системі сталого розвитку.	13	8	2	6		5
Всього годин		90	48	10	38		42
Підсумковий контроль – залік							

3.2. Тематичний план
(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за заочною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Філософія сталого розвитку: зміст, правова природа та сучасні виклики.	10	2	2			8
2	Цілі сталого розвитку ООН та механізми їх імплементації в Україні.	12	2		2		10
3	Баланс економічного розвитку, екологічної безпеки та соціальної справедливості.	10	0				10
4	Децентралізація та місцеве самоврядування як правові інструменти розвитку громад.	12	2	2			10
5	Освіта, культура, наука та інформаційна безпека у правовій системі сталого розвитку.	12	2		2		10
6	Соціальна інклюзія, гендерна рівність і професійна етика юриста.	12	2	2			10
7	Вплив збройних конфліктів на реалізацію ЦСР та правові стратегії відновлення.	10	2	2			8
8	Глобалізація, міжнародне партнерство та роль України у світовій системі сталого розвитку.	12	2		2		10
Всього годин		90	14	8	6		76
Підсумковий контроль – залік							

4. Плани проведення семінарських занять

Інституційна (денна) форма здобуття вищої освіти, за кошти фізичних та/юридичних осіб

Тема 1. Філософія сталого розвитку: зміст, правова природа та сучасні виклики (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Еволюція концепції сталого розвитку від Стокгольмської конференції 1972 р. до Декларації Ріо-де-Жанейро 1992 р. Зв'язок з історичним розвитком міжнародного права.
2. Правова природа Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року (Agenda 2030) та її співвідношення із Загальною декларацією прав людини.
3. Роль права як інструменту реалізації принципів сталого розвитку. Конституційні засади соціальної держави в Україні (ст. 1, 3, 13 Конституції України).
4. Вплив воєнного стану на економічну стабільність та права людини. Правові та етичні аспекти відновлення громад в умовах збройного конфлікту.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Вплив воєнного стану на реалізацію принципів сталого розвитку. Застосування норм міжнародного гуманітарного права (Женевські конвенції 1949 р.).
2. Декларація Ріо-де-Жанейро 1992 р. як основа для формування національного екологічного та соціального законодавства України.
3. Економічна стабільність як складова сталого розвитку в умовах воєнного часу. Антикорупційні механізми та принципи доброчесності в правозастосуванні.
4. Роль міжнародних документів у формуванні національної політики сталого розвитку. Значення самоосвіти та професійного розвитку юриста в аналізі сучасних викликів.

Тема 2. Цілі сталого розвитку ООН та механізми їх імплементації в Україні. (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Правове підґрунтя Цілей сталого розвитку ООН №1 (викорінення бідності) та №13 (боротьба зі зміною клімату). Зв'язок з Паризькою угодою 2015 р.
2. Нормативно-правова база України, що відповідає Цілям сталого розвитку (Стратегія сталого розвитку, державні програми, закони).
3. Роль Верховної Ради України, Кабінету Міністрів та органів місцевого самоврядування в імплементації ЦСР.
4. Практичні приклади адаптації міжнародних стандартів ЦСР до

українського законодавства (на прикладі екологічних та гендерних норм).

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Механізми моніторингу та звітності щодо виконання Цілей сталого розвитку в Україні.
2. Інтеграція ЦСР №5 (гендерна рівність) та №16 (мир, справедливість і сильні інститути) в діяльність органів місцевого самоврядування.
3. Виклики імплементації ЦСР в умовах воєнного стану та децентралізації. Правові та управлінські аспекти.
4. Роль правоохоронних органів та юридичної спільноти в забезпеченні досягнення ЦСР на місцевому рівні.

Тема 3. Баланс економічного розвитку, екологічної безпеки та соціальної справедливості. (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Взаємозв'язок принципів справедливості, свободи та відповідальності в правовій доктрині сталого розвитку.
2. Конституційні гарантії права на безпечне довкілля (ст. 50 Конституції України) та їх місце в системі прав людини.
3. Обмеження прав і свобод з метою забезпечення суспільного блага та довгострокової стабільності (принцип пропорційності).
4. Роль бізнесу в дотриманні принципів сталого розвитку. Правові та етичні зобов'язання суб'єктів господарювання.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Міжнародні та національні правові інструменти запобігання екологічним та соціальним загрозам.
2. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав людини в умовах екологічних викликів (*López Ostra v. Spain*, *Guerra and Others v. Italy*).
3. Вплив юридичної практики на формування відповідальної поведінки бізнесу в контексті сталого розвитку.
4. Етичні дилеми балансу економічних інтересів та екологічної безпеки.

Тема 4. Децентралізація та місцеве самоврядування як правові інструменти розвитку громад. (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Децентралізація як втілення принципів субсидіарності, автономії та справедливості в правовій філософії.
2. Конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні (ст. 140-146 Конституції України) та їх відповідність Європейській хартії місцевого самоврядування.
3. Правове регулювання та концепція реформи децентралізації в Україні.

4. Фінансова автономія територіальних громад як умова реалізації проєктів сталого розвитку.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Правові механізми участі громадян у вирішенні питань місцевого значення (громадські слухання, місцеві ініціативи, референдуми).
2. Баланс інтересів громади, індивідуальних прав громадян та довгострокових цілей сталого розвитку.
3. Практика Європейського суду з прав людини у справах щодо захисту права громад на самоврядування (*Chererkov v. Russia, Gurgenidze v. Georgia*).
4. Етичні принципи діяльності посадових осіб місцевого самоврядування та їх відповідність засадам сталого розвитку.

Тема 5. Освіта, культура, наука та інформаційна безпека у правовій системі сталого розвитку. (4 год).

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Освіта, культура та наука як основи формування свідомого суспільства, орієнтованого на принципи сталого розвитку.
2. Конституційні гарантії права на освіту (ст. 53 Конституції України) та свободи культурної діяльності.
3. Міжнародні стандарти права на освіту та культуру (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, документи ЮНЕСКО).
4. Національне законодавство України про освіту, культуру та наукову діяльність та його зв'язок із Цілями сталого розвитку.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Законодавче регулювання захисту інформації, кібербезпеки та протидії дезінформації в Україні.
2. Баланс між свободою слова, правом на інформацію та захистом суспільства від інформаційних загроз.
3. Практика Європейського суду з прав людини у справах щодо свободи вираження поглядів та інформаційної безпеки (*Handyside v. the United Kingdom, Delfi AS v. Estonia*).
4. Інтеграція принципів сталого розвитку в правову освіту та професійну підготовку юристів. Правові механізми захисту культурної спадщини.

Тема 6. Соціальна інклюзія, гендерна рівність і професійна етика правоохоронця. (6 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Поняття справедливості, недискримінації та соціальної інклюзії в правовій філософії сталого розвитку.

2. Конституційні засади рівності прав і свобод людини та громадянина (статті 21, 24 Конституції України) та їх практичне застосування в діяльності органів влади та правоохоронних структур.

3. Міжнародно-правові стандарти протидії дискримінації та забезпечення рівних можливостей (Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 14 Європейської конвенції з прав людини).

4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» як інструмент реалізації принципів інклюзії на національному та місцевому рівнях.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Основні принципи професійної етики правоохоронця при роботі з уразливими групами населення (незалежність, конфіденційність, неупередженість, справедливість).

2. Балансування інтересів клієнта, суспільства та принципів сталого розвитку в адвокатській та правоохоронній діяльності.

3. Практика Європейського суду з прав людини у справах про дискримінацію за ознаками статі, етнічної належності, віку чи інвалідності (D.H. and Others v. the Czech Republic, Nachova and Others v. Bulgaria).

4. Адвокація та правовий захист прав жінок, осіб з інвалідністю, національних меншин та інших маргіналізованих груп як складова сталого розвитку громад.

Навчальні питання до семінарського заняття 3:

1. Етична відповідальність правоохоронця при виявленні та протидії дискримінаційним практикам у громаді.

2. Застосування статті 14 Європейської конвенції з прав людини в українській судовій та правоохоронній практиці.

3. Роль правоохоронних органів у запобіганні дискримінації, забезпеченні соціальної інклюзії та гендерної рівності.

4. Інтеграція принципів гендерної рівності, недискримінації та інклюзії в професійну підготовку, підвищення кваліфікації та самоосвіту правоохоронців.

Тема 7. Вплив збройних конфліктів на реалізацію ЦСР та правові стратегії відновлення. (6 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Вплив збройних конфліктів на принципи справедливості, гуманізму, верховенства права та сталого розвитку суспільства.

2. Наслідки війни в контексті досягнення Цілі сталого розвитку №16 (мир, справедливість та сильні інститути).

3. Відповідальність адвокатів та правоохоронців у забезпеченні та захисті прав людини в умовах збройного конфлікту та постконфліктного періоду.

4. Основні норми міжнародного гуманітарного права (Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи) та особливості їх застосування й імплементації в правовій системі України.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Правові механізми захисту прав людини та цивільного населення під час збройного конфлікту та в постконфліктний період.
2. Практика Європейського суду з прав людини та Міжнародного кримінального суду у справах, пов'язаних із порушеннями норм міжнародного гуманітарного права (*Isayeva v. Russia, Khashiyev and Akayeva v. Russia*).
3. Законодавче регулювання статусу та прав внутрішньо переміщених осіб в Україні (Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб») та міжнародні стандарти (Керівні принципи ООН щодо внутрішньо переміщених осіб).
4. Правові інструменти репарацій, компенсацій жертвам збройних конфліктів та механізми відновлення зруйнованої інфраструктури.

Навчальні питання до семінарського заняття 3:

1. Роль механізмів транзитивного правосуддя (правосуддя переходу) у відновленні соціальної згуртованості та довіри в постконфліктному суспільстві.
2. Етичні та професійні аспекти діяльності правоохоронців у сприянні діалогу, примиренню та відновленню довіри між різними групами населення.
3. Фінансові та правові механізми реалізації проєктів відновлення та реконструкції (національні програми, міжнародна допомога, донорські фонди).
4. Роль правоохоронних органів, юридичної спільноти та органів місцевого самоврядування у забезпеченні сталого постконфліктного відновлення територіальних громад.

Тема 8. Глобалізація, міжнародне партнерство та роль України у світовій системі сталого розвитку. (6 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Баланс між процесами глобальної інтеграції та збереженням національної правової ідентичності та суверенітету.
2. Роль міжнародного співробітництва та глобальних партнерств у досягненні Цілей сталого розвитку ООН.
3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом як основний інструмент гармонізації українського законодавства у сфері сталого розвитку.
4. Вплив рішень міжнародних судових органів (Європейський суд з прав людини, Міжнародний суд ООН) на національну правову систему та практику України.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Правові аспекти гармонізації українського законодавства з *acquis communautaire* Європейського Союзу в сферах екології, соціальної політики та економічного розвитку.

2. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із міжнародним співробітництвом, правами людини та виконанням міжнародних зобов'язань (Al-Saadoon and Mufdhi v. the United Kingdom).

3. Участь України у діяльності Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР): виконання рекомендацій щодо економічного зростання, соціальної політики та екологічної безпеки.

4. Вплив глобалізації на функціонування національної правової системи та принципів верховенства права в Україні.

Навчальні питання до семінарського заняття 3:

1. Перспективи повноправної інтеграції України до Європейського Союзу та ОЕСР у контексті реалізації Цілей сталого розвитку.

2. Етичні, антикорупційні та добросовісні аспекти виконання міжнародних зобов'язань та міжнародного партнерства.

3. Роль правоохоронних органів, адвокатури та юридичної спільноти у забезпеченні виконання міжнародних зобов'язань України в сфері сталого розвитку.

4. Значення постійної самоосвіти, професійного розвитку та критичного мислення правоохоронця в умовах глобалізації, європейської інтеграції та міжнародного співробітництва.

Інституційна (заочна) форма здобуття вищої освіти, за кошти фізичних та/юридичних осіб

Тема 2. Цілі сталого розвитку ООН та механізми їх імплементації в Україні. (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Правове підґрунтя Цілей сталого розвитку ООН №1 (викорінення бідності) та №13 (боротьба зі зміною клімату). Зв'язок з Паризькою угодою 2015 р.

2. Нормативно-правова база України, що відповідає Цілям сталого розвитку (Стратегія сталого розвитку, державні програми, закони).

3. Роль Верховної Ради України, Кабінету Міністрів та органів місцевого самоврядування в імплементації ЦСР.

4. Інтеграція ЦСР №5 (гендерна рівність) та №16 (мир, справедливість і сильні інститути) в діяльність органів місцевого самоврядування.

5. Виклики імплементації ЦСР в умовах воєнного стану та децентралізації. Правові та управлінські аспекти.

6. Роль правоохоронних органів та юридичної спільноти в забезпеченні досягнення ЦСР на місцевому рівні.

Тема 5. Освіта, культура, наука та інформаційна безпека у правовій системі сталого розвитку. (2 год).

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Конституційні гарантії права на освіту (ст. 53 Конституції України) та свободи культурної діяльності.
2. Міжнародні стандарти права на освіту та культуру (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, документи ЮНЕСКО).
3. Національне законодавство України про освіту, культуру та наукову діяльність та його зв'язок із Цілями сталого розвитку.
4. Законодавче регулювання захисту інформації, кібербезпеки та протидії дезінформації в Україні.
5. Баланс між свободою слова, правом на інформацію та захистом суспільства від інформаційних загроз.
6. Практика Європейського суду з прав людини у справах щодо свободи вираження поглядів та інформаційної безпеки (*Handyside v. the United Kingdom*, *Delfi AS v. Estonia*).

Тема 8. Глобалізація, міжнародне партнерство та роль України у світовій системі сталого розвитку. (2 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом як основний інструмент гармонізації українського законодавства у сфері сталого розвитку.
2. Вплив рішень міжнародних судових органів (Європейський суд з прав людини, Міжнародний суд ООН) на національну правову систему та практику України.
3. Правові аспекти гармонізації українського законодавства з *acquis communautaire* Європейського Союзу в сферах екології, соціальної політики та економічного розвитку.
4. Участь України у діяльності Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР): виконання рекомендацій щодо економічного зростання, соціальної політики та екологічної безпеки.
5. Етичні, антикорупційні та добросовісні аспекти виконання міжнародних зобов'язань та міжнародного партнерства.
6. Значення постійної самоосвіти, професійного розвитку та критичного мислення правоохоронця в умовах глобалізації, європейської інтеграції та міжнародного співробітництва.

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Філософія сталого розвитку: зміст, правова природа та сучасні виклики.

Теми есе або рефератів:

1. Історія формування концепції сталого розвитку: від Стокгольмської конференції до Порядку денного 2030.
2. Правова природа Декларації Ріо: аналіз її впливу на міжнародне та національне право.
3. Роль конституційного права в реалізації принципів сталого розвитку в умовах воєнного стану в Україні.
4. Сучасні виклики сталого розвитку для України: правовий аналіз відновлення після конфліктів.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити текст Декларації Ріо 1992 року та її принципи.
2. Проаналізувати Порядок денний на XXI століття (Agenda 21) та його правові аспекти.
3. Ознайомитися з ключовими міжнародними документами ООН щодо сталого розвитку.
4. Дослідити вплив воєнного стану на економічну стабільність України через призму права.
5. Вивчити роль ЄСПЛ у вирішенні справ, пов'язаних зі сталим розвитком.

Практичні завдання:

1. Підготувати правовий висновок щодо застосування Декларації Ріо в українському законодавстві.
2. Проаналізувати кейс відновлення після екологічної катастрофи в Україні (наприклад, Чорнобиль).
3. Розробити стратегію правового захисту прав людини в умовах економічної нестабільності.
4. На підставі фабули: Підприємство скидає відходи у річку під час воєнного стану, бо «немає іншого виходу». Місцеві жителі скаржаться на погіршення здоров'я. **Виконайте завдання:** Напишіть коротке рішення суду, посилаючись на ст. 50 Конституції України або ст. 8 ЄКПЛ.
5. Провести порівняльний аналіз міжнародних і національних норм щодо сталого розвитку.

Тема 2. Цілі сталого розвитку ООН та механізми їх імплементації в Україні

Теми есе або рефератів:

1. 17 Цілей сталого розвитку ООН: правовий аналіз їх взаємозв'язку.
2. Імплементація ЦСР в українському законодавстві: роль парламенту та уряду.
3. Практичні кейси адаптації ЦСР до місцевого самоврядування в Україні.
4. Виклики імплементації ЦСР в умовах децентралізації реформи.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити текст Резолюції ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року».
2. Проаналізувати національні стратегії України щодо досягнення ЦСР.
3. Ознайомитися з роллю органів місцевого самоврядування в імплементації ЦСР.
4. Дослідити міжнародні звіти про прогрес України в досягненні ЦСР.
5. Вивчити правові механізми моніторингу ЦСР на національному рівні.

Практичні завдання:

1. Підготувати правовий аналіз відповідності українського закону ЦСР №5 (гендерна рівність).
2. Розробити план імплементації ЦСР №11 (сталі міста) для конкретної громади.
3. Проаналізувати кейс адаптації ЦСР в українському праві (наприклад, екологічні норми).
4. **На основі фабули:** Місцева рада не виділила кошти на дитячий майданчик і програму для жінок-підприємниць, хоча це передбачено місцевою стратегією ЦСР. **Виконайте завдання:** Напишіть висновок суду: чи порушила рада принцип гендерної рівності та ЦСР №5?
5. Надати роз'яснення щодо ролі уряду в досягненні ЦСР №16 (мир і справедливість).

Тема 3. Баланс економічного розвитку, екологічної безпеки та соціальної справедливості.

Теми есе або рефератів:

1. Взаємозв'язок принципів справедливості та свободи в правовій основі сталого розвитку.
2. Конституційні гарантії прав на безпечне довкілля: аналіз системи прав людини.
3. Міжнародні інструменти запобігання загрозам суспільному благополуччю.
4. Роль бізнесу в дотриманні принципів сталого розвитку: етичні та правові аспекти.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити практику ЄСПЛ у справах Лопес Остра проти Іспанії та Герра та інші проти Італії.
2. Проаналізувати конституційні гарантії екологічних прав в Україні.
3. Ознайомитися з міжнародними угодами щодо захисту природних ресурсів.
4. Дослідити етичні зобов'язання бізнесу в контексті сталого розвитку.
5. Вивчити обмеження свобод для забезпечення суспільного блага.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати кейс ЄСПЛ щодо захисту прав людини в екологічних справах.

2. Розробити правову стратегію для бізнесу з дотримання принципів сталого розвитку.

3. **На основі фабули:** Завод поруч із селом збільшив викиди, посилаючись на «економічну необхідність». Діти почали хворіти на респіраторні захворювання. **Виконайте завдання:** Напишіть рішення суду, посилаючись на ст. 50 Конституції або справу Лопес Остра проти Іспанії (коротко).

4. Підготувати висновок щодо національних інструментів запобігання загрозам.

5. Провести етичний аналіз поведінки суб'єктів господарювання.

Тема 4. Децентралізація та місцеве самоврядування як правові інструменти розвитку громад.

Теми есе або рефератів:

1. Децентралізація як прояв принципу субсидіарності в правовій філософії.

2. Конституційні гарантії автономії громад: відповідність міжнародним стандартам.

3. Фінансова незалежність місцевих бюджетів для проєктів сталого розвитку.

4. Етичні принципи в прийнятті рішень органами місцевого самоврядування.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити Європейську хартію місцевого самоврядування.

2. Проаналізувати Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

3. Ознайомитися з практикою ЄСПЛ у справах Черепков проти Росії та Гургенідзе проти Грузії.

4. Дослідити механізми залучення громадян до управління громадою.

5. Розкрити поняття балансу інтересів у розвитку громад.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати процес децентралізації в українській громаді.

2. Розробити стратегію фінансової автономії для місцевої громади.

3. **На основі фабули:** Обласна рада скасувала рішення громади про встановлення сонячних панелей на школі, бо «це не їхня компетенція».

Виконайте завдання: Напишіть висновок: чи порушила обласна рада принцип автономії громади (ст. 140-146 Конституції або Європейської хартії)?

4. Підготувати правовий висновок щодо механізму захисту прав на самоврядування.

5. Провести аналіз етичних викликів у прийнятті рішень місцевими лідерами.

Тема 5. Освіта, культура, наука та інформаційна безпека у правовій системі сталого розвитку.

Теми есе або рефератів:

1. Освіта як основа формування свідомого суспільства в контексті сталого розвитку.
2. Правові механізми захисту культурної спадщини в Україні.
3. Баланс свободи слова та інформаційної безпеки: аналіз практики ЄСПЛ.
4. Інтеграція принципів сталого розвитку в правову освіту юристів.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити Закон України «Про освіту» та його зв'язок зі цілями сталого розвитку.
2. Проаналізувати міжнародні документи ЮНЕСКО щодо захисту культурної спадщини.
3. Ознайомитися з практикою ЄСПЛ у справах *Handyside v. the United Kingdom* та *Delfi AS v. Estonia*.
4. Дослідити заходи з регулювання кібербезпеки в Україні.
5. Вивчити роль науки в досягненні ЦСР.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати кейс захисту прав на освіту в умовах безпекових викликів та конфліктів.
2. Розробити стратегію інтеграції цілей сталого розвитку в освітню програму.
3. **На основі фабули:** Місцева влада заблокувала сайт громадської організації, яка писала про екологічні проблеми заводу, назвавши це «дезінформацією». **Виконайте завдання:** Напишіть рішення суду, посилаючись на ст. 34 Конституції або справу *Handyside v. UK / Delfi v. Estonia* (коротко).
4. Підготувати висновок щодо ситуації в Україні з реалізації заходів підтримки культурного розмаїття.
5. Провести аналіз викликів етичної поведінки в правовій освіті.

Тема 6. Соціальна інклюзія, гендерна рівність і професійна етика правоохоронця.

Теми есе або рефератів:

1. Поняття соціальної інклюзії в правовій філософії сталого розвитку.
2. Конституційні принципи рівності: практичне застосування в Україні.
3. Професійна етика правоохоронця в захисті прав маргіналізованих груп.
4. Аналіз практики ЄСПЛ у справах про дискримінацію.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити зміст Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) та її імплементацію в Україні.
2. Проаналізувати Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю.
3. Ознайомитися з практикою ЄСПЛ у справах *D.H. and Others v. the Czech Republic* та *Nachova and Others v. Bulgaria*.
4. Дослідити Закон України про протидію дискримінації.

5. Вивчити етичні принципи адвокатури в захисті прав людини і громадянина.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати наявні проблеми, пов'язані з дискримінацією за гендерною ознакою.

2. Розробити стратегію адвокації прав осіб з інвалідністю.

3. **На основі фабули:** Жінку не взяли на посаду в громадській раді, бо «жінки погано розуміються в бюджеті». Вона подала скаргу. **Виконайте завдання:** Напишіть висновок суду: чи є це дискримінацією?

4. Підготувати етичний висновок для правоохоронця в інклюзивній справі.

5. Провести аналіз реалізації поняття балансу інтересів у захисті меншин.

Тема 7. Вплив збройних конфліктів на реалізацію ЦСР та правові стратегії відновлення.

Теми есе або рефератів:

1. Вплив війни на досягнення ЦСР: аналіз 16-ї ЦСР.

2. Міжнародне гуманітарне право в умовах конфліктів в Україні.

3. Правові механізми компенсацій для жертв збройних конфліктів.

4. Роль транзитивного правосуддя в постконфліктному відновленні.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити Женевські конвенції 1949 року.

2. Проаналізувати Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

3. Ознайомитися з практикою ЄСПЛ у справах *Isayeva v. Russia* та *Khashiyev and Akayeva v. Russia*.

4. Дослідити міжнародні програми відновлення після конфліктів.

5. Вивчити роль правоохоронців у відновленні довіри до влади та правоохоронних органів.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати наявні механізми захисту прав ВПО в Україні.

2. Розробити стратегію стягнення й отримання репарацій для жертв війни.

3. **На основі фабули:** ВПО з окупованих територій не отримали компенсацію за зруйноване житло, бо «немає коштів у бюджеті громади»

Виконайте завдання: Напишіть рішення суду: чи зобов'язана громада/держава надавати компенсацію?

4. Підготувати висновок щодо механізму надання фінансування відновлення.

5. Надати аналіз суті поняття діалогу в постконфліктному суспільстві.

Тема 8. Глобалізація, міжнародне партнерство та роль України у світовій системі сталого розвитку.

Теми есе або рефератів:

1. Баланс глобалізації та національної ідентичності в праві.

2. Адаптація українського права до стандартів ЄС: Угода про асоціацію.

3. Роль України в рекомендаціях Організації економічного співробітництва та розвитку щодо реалізації сталого розвитку.

4. Вплив міжнародних судів на національну правову систему.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вивчити зміст Угоди про асоціацію Україна-ЄС.

2. Проаналізувати *acquis communautaire* та їх втілення на шляху європейської інтеграції України.

3. Ознайомитися з практикою ЄСПЛ у справі *Al-Saadoon and Mufdhi v. the United Kingdom*.

4. Дослідити роль України в глобальних ініціативах ООН.

5. Вивчити вплив Міжнародного суду ООН на українське право.

Практичні завдання:

1. Проаналізувати перспективи та наявні успіхи міжнародного партнерства України.

2. Проаналізувати наявні досягнення та проблеми у здійсненні гармонізації законодавства з ЄС.

3. **На основі фабули:** Місцева влада видала дозвіл на будівництво заводу без оцінки впливу на довкілля, хоча це вимагає Угода про асоціацію з ЄС.

Виконайте завдання: Напишіть висновок суду: чи порушено зобов'язання перед ЄС?

4. Підготувати висновок щодо виконання рекомендацій Організації економічного співробітництва для України.

5. Провести аналіз ролі правової діяльності в глобальних стандартах.

6. Індивідуальні завдання

Відповідно до навчального плану з навчальної дисципліни «Філософія сталого розвитку» курсових та дипломних робіт не передбачено, але до індивідуальних завдань, не передбачених навчальним планом, належать: написання рефератів, есе, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференціях тощо.

Метою індивідуальних завдань є поглиблення, узагальнення й закріплення знань, які здобувачі отримують під час навчання, а також застосування цих знань на практиці. Виконання індивідуальних завдань сприяє реалізації творчих здібностей здобувачів.

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються такі методи навчання: словесні, наочні, практичні, інноваційні.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Методи контролю – усне та письмове опитування, тестовий контроль та рейтинговий контроль тощо. Поточний контроль може бути реалізований у формі виконання завдань, виступів на семінарських заняттях, проведення контрольних робіт, колоквиумів тощо.

Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на семінарських та практичних заняттях, написання рефератів, есе тощо.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів) Max 60 б.								Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
								залік	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Max 40 б.	Max 100 б.
5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище від середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Обладнання, програмне забезпечення, яке використовується під час занять: інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери планшети, інтерактивні дошки, методичне забезпечення, за допомогою якого забезпечується якість освітньої діяльності в НАВС.

10. Перелік контрольних питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Філософія сталого розвитку як міждисциплінарна галузь знання та її місце в системі сучасної філософії права.
2. Значення вивчення філософії сталого розвитку для формування професійної компетентності правоохоронця.
3. Історичні етапи формування концепції сталого розвитку: від Стокгольмської конференції 1972 р. до Декларації Ріо-де-Жанейро 1992 р.
4. Правова природа Декларації Ріо-де-Жанейро 1992 р. та її вплив на сучасне міжнародне та національне право.
5. Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (Agenda 2030) як глобальна правова доктрина сучасності.

6. Співвідношення Цілей сталого розвитку ООН із Загальною декларацією прав людини та іншими фундаментальними міжнародними актами.
7. Поняття сталого розвитку: сутність, структура та основні компоненти (економічна, соціальна, екологічна).
8. Принципи сталого розвитку в правовій доктрині: справедливість, свобода, відповідальність, субсидіарність, автономія.
9. Роль права як інструменту реалізації принципів сталого розвитку в національній правовій системі України.
10. Конституційні засади сталого розвитку в Україні (ст. 1, 3, 13, 50 Конституції України).
11. Вплив воєнного стану на реалізацію принципів сталого розвитку: правові та етичні аспекти.
12. Застосування норм міжнародного гуманітарного права (Женевські конвенції 1949 р.) у контексті сталого розвитку під час збройного конфлікту.
13. Антикорупційні механізми та принципи доброчесності як умова економічної стабільності та сталого розвитку в умовах воєнного часу.
14. 17 Цілей сталого розвитку ООН: класифікація, взаємозв'язок та правове підґрунтя.
15. Нормативно-правова база імплементації ЦСР в Україні: національні стратегії, державні програми, ключові закони.
16. Роль Верховної Ради України, Кабінету Міністрів та органів місцевого самоврядування в імплементації ЦСР.
17. Практичні приклади адаптації міжнародних стандартів ЦСР до українського законодавства (екологічні та гендерні норми).
18. Механізми моніторингу та звітності щодо виконання Цілей сталого розвитку в Україні.
19. Інтеграція ЦСР №5 (гендерна рівність) та №16 (мир, справедливість і сильні інститути) в діяльність органів місцевого самоврядування.
20. Виклики імплементації ЦСР в умовах воєнного стану, децентралізації та постконфліктного відновлення.
21. Взаємозв'язок принципів справедливості, свободи та відповідальності в правовій доктрині сталого розвитку.
22. Конституційні гарантії права на безпечне довкілля (ст. 50 Конституції України) та їх місце в системі прав людини.
23. Принцип пропорційності при обмеженні прав і свобод з метою забезпечення суспільного блага та довгострокової стабільності.
24. Правові та етичні зобов'язання бізнесу в дотриманні принципів сталого розвитку.
25. Міжнародні та національні інструменти запобігання екологічним та соціальним загрозам суспільному благополуччю.
26. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав людини в умовах екологічних викликів (*López Ostra v. Spain*, *Guerra and Others v. Italy*).
27. Вплив юридичної практики на формування відповідальної поведінки суб'єктів господарювання в контексті сталого розвитку.

28. Етичні дилеми балансу економічних інтересів та екологічної безпеки в професійній діяльності правоохоронця.

29. Децентралізація як втілення принципів субсидіарності, автономії та справедливості в правовій філософії.

30. Конституційні гарантії місцевого самоврядування в Україні (ст. 140–146 Конституції України) та їх відповідність Європейській хартії місцевого самоврядування.

31. Правове регулювання реформи децентралізації в Україні: ключові нормативні акти та концептуальні засади.

32. Фінансова автономія територіальних громад як необхідна умова реалізації проєктів сталого розвитку.

33. Правові механізми участі громадян у вирішенні питань місцевого значення (громадські слухання, ініціативи, референдуми).

34. Баланс інтересів громади, індивідуальних прав громадян та довгострокових цілей сталого розвитку.

35. Практика Європейського суду з прав людини у справах щодо захисту права громад на самоврядування (*Chererkov v. Russia, Gurgenedze v. Georgia*).

36. Етичні принципи діяльності посадових осіб місцевого самоврядування та їх відповідність засадам сталого розвитку.

37. Освіта, культура та наука як основи формування свідомого суспільства, орієнтованого на принципи сталого розвитку.

38. Конституційні гарантії права на освіту (ст. 53 Конституції України) та свободи культурної діяльності.

39. Міжнародні стандарти права на освіту та культуру (ЮНЕСКО, Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права).

40. Національне законодавство України про освіту, культуру та наукову діяльність та його зв'язок із Цілями сталого розвитку.

41. Законодавче регулювання захисту інформації, кібербезпеки та протидії дезінформації в Україні.

42. Баланс між свободою слова, правом на інформацію та захистом суспільства від інформаційних загроз.

43. Практика Європейського суду з прав людини у справах щодо свободи вираження поглядів та інформаційної безпеки (*Handyside v. the United Kingdom, Delfi AS v. Estonia*).

44. Інтеграція принципів сталого розвитку в правову освіту та професійну підготовку правоохоронців.

45. Поняття справедливості, недискримінації та соціальної інклюзії в правовій філософії сталого розвитку.

46. Конституційні засади рівності прав і свобод (статті 21, 24 Конституції України) та їх практичне застосування в правоохоронній діяльності.

47. Міжнародно-правові стандарти протидії дискримінації (CEDAW, Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, ст. 14 ЄКПЛ).

48. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» як інструмент забезпечення інклюзії.

49. Основні принципи професійної етики правоохоронця при роботі з уразливими групами населення.

50. Балансування інтересів клієнта, суспільства та принципів сталого розвитку в адвокатській та правоохоронній діяльності.

51. Практика Європейського суду з прав людини у справах про дискримінацію (D.H. and Others v. the Czech Republic, Nachova and Others v. Bulgaria).

52. Адвокація та правовий захист прав маргіналізованих груп як складова сталого розвитку громад.

53. Вплив збройних конфліктів на принципи справедливості, гуманізму та сталого розвитку суспільства.

54. Наслідки війни для досягнення Цілі сталого розвитку №16 (мир, справедливість і сильні інститути).

55. Відповідальність правоохоронців у забезпеченні прав людини в умовах збройного конфлікту та постконфліктного періоду.

56. Основні норми міжнародного гуманітарного права (Женевські конвенції 1949 р. та Додаткові протоколи) та їх імплементація в Україні.

57. Правові механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб (Закон України про ВПО, Керівні принципи ООН).

58. Роль транзитивного правосуддя у відновленні соціальної згуртованості та довіри в постконфліктному суспільстві.

59. Баланс між глобальною інтеграцією та збереженням національної правової ідентичності в умовах глобалізації.

60. Роль України в міжнародному партнерстві та світовій системі сталого розвитку: Угода про асоціацію з ЄС, рекомендації ОЕСР, перспективи інтеграції.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Стратегія сталого розвитку : курс лекцій [Електронний ресурс] / Національний університет цивільного захисту України ; упоряд. О. В. Семенець [та ін.]. Харків : Репозитарій НУЦЗУ, 2022. 1 електрон. опт. диск (PDF ; 3,5 Мб). Режим

доступу:

<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/18306/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>

2. Сталий розвиток міст і регіонів ЄС : навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Дніпровський гуманітарний університет ; упоряд. О. В. Семенець, І. В. Кравець. Дніпро : ДГУ, 2022. 1 електрон. опт. диск (PDF ; 4,8 Мб). Режим

доступу:

https://dpu.edu.ua/images/Documents/NAUKA/Naukova%20biblioteka/Navcalno-metodicna%20literatura/S/Stalij%20rozvitok%20mist%20i%20regioniv%20ES_compressed.pdf

3. Лекції для студентів з питань сталого розвитку [Електронний ресурс] / Центр сталого інноваційного розвитку ; упоряд. О. В. Семенець [та ін.]. Київ : Центр сталого інноваційного розвитку, 2021. 1 електрон. опт. диск (PDF ; 2,1 Мб). Режим доступу: https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/lections-for-students_for-web-2020.pdf (дата звернення: 18.01.2026).

4. Шпильова Ю. Сталий розвиток сільських територій України в умовах децентралізації влади. Київ, 2019. 308 с.

5. Правова модель сталого розвитку України: монографія / під заг. ред. чл.-кор. НАН України В.А. Устименка. Київ : НАН України, ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова НАН України», 2021. 296 с. URL: https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/148/Pravova_model_mono_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Додаткові

1. Продан В. І. Парадигма гендерної інклюзії у праві на освіту: вітчизняний та міжнародний досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Серія: Право. Вип. 79. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/10/57-1.pdf>

2. Ладиченко В. Інституційно-правові засади імплементації глобальних цілей сталого розвитку у національну екологічну політику України. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 9 (37). URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/14722>

3. Європейська хартія місцевого самоврядування : ратифікована Законом України від 15.07.1997 № 452/97-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

4. Паризька угода за Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату : ратифікована Законом України від 14.07.2016 № 1469-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161#Text (дата звернення: 18.01.2026).

5. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) : ратифікована Указом Президії Верховної Ради УРСР від 03.06.1980 № 2103-X URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_261

6. Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80>

7. Національна доповідь України щодо Цілей сталого розвитку. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

8. Уткіна М. С. Цілі сталого розвитку як складова системи національної безпеки: правовий і методологічний підходи. *Право і безпека*. №3 (98).

9. Грамотнев В. Фрагментація міжнародного ринку прямих іноземних інвестицій у контексті поствоєнного відновлення економіки України. *Економіка*

та суспільство. 2025. № 78. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6638>

10. Петренко В. С. Інвестиційні моделі підтримки циркулярної трансформації деокупованих територій. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2025. №19. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-19-05-01>

11. Андрущенко І. Г. Сучасна гендерна політика як інструмент реалізації принципів соціальної справедливості. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2025. №2. URL: <https://cuj.dnuvs.ukr.education/index.php/cuj/article/view/105>

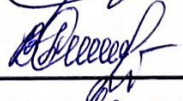
12. Бушок О. О. Концепція повоєнного відновлення в історичній ретроспективі. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. №2. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/328228>

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету “Кієво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
5. Сайт “Бібліотека юриста” <http://www.lawbook.by.ru/>
6. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>
7. Офіційний сайт Організації Об’єднаних Націй. Цілі сталого розвитку. <https://sdgs.un.org/goals>
8. Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. HUDOC – база даних рішень ЄСПЛ. <https://hudoc.echr.coe.int>
9. Портал відкритих даних ЦСР в Україні. Міністерство цифрової трансформації України. <https://data.gov.ua>
10. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua>
11. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України <https://mepr.gov.ua>
12. Офіційний сайт Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua>
13. Офіційний сайт Організації Об’єднаних Націй в Україні <https://ukraine.un.org>
14. База даних Міжнародного кримінального суду <https://www.icc-cpi.int>

Підписи авторів РПНД:

_____ Максим ПЕНДЮРА

_____ Вікторія ПИЛИПЕНКО

_____ Ольга НАЗАРЕНКО